ництві, що, зрозуміло, збільшувало розмір похибки при проведенні обрахунків.

Хочу ще раз підкреслити. Якщо ми просимо від членів Асоціації якусь інформацію, то це потрібно вам самим, а не мені особисто чи комусь із членів Правління.

Загалом, незважаючи на те, що минулий рік був у буквальному розумінні провальним у сфері політики, економіки, державного управління як такого, УАВК вдавалося, всупереч усьому, відслідковувати всі процеси, готувати і надавати рекомендації, підтримувати тих, хто потребував нашої допомоги, консультувати як у телефонному, так і в режимі листування.

Крім того, УАВК вдалося фактично примусити владу прийняти документи, які захистили видавництва та книготорговельні підприємства — орендаторів державного та комунального майна від загрози виселення.

Сьогодні вже існує правова основа, щоб відстояти свої квадратні метри.

УАВК вдалося попередити спроби податкової адміністрації провести ревізію положень Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" у частині надання суб'єктам видавничої діяльності податкових пільг на свою користь, обмеживши поле їхнього використання.

Протягом року УАВК захищала книгарню "Освіта" (м. Ніжин) від спроб ректорату Ніжинського педагогічного університету імені М. Гоголя ліквідувати 50-річне книготорговельне підприємство. Взяла участь у процедурі захисту київської книгарні № 52, яку місцева влада намагалася теж ліквідувати з метою продажу приміщення, що вона займає теж понад 50 років.

Рік 2009 став попри все і роком початку напрацювань у нових напрямах діяльності, які, на жаль, як і багато інших, залишаються не актуальними для української влади. Це:

— вихід на необхідність розроблення стандартів електронної книги, яка вже широко крокує світом і заручником якої можуть дуже скоро опинитися українські видавці;

— пошук шляхів створення єдиної державної інформаційної системи освітнього контенту;

— вихід на цивілізоване легітимне використання програмних продуктів у видавничій діяльності (акція, підготовлена й проведена УАВК із представництвом Adobe);

— розроблення шляхів систематизації інформації про навчальну літературу для вищих навчальних закладів і з цією метою організація конкурсу видань "Університетська книга" та багато інших речей, які не стосуються загалу, але є проблемами для конкретних членів УАВК і вимагають свого розв'язання. Це називається повсякденною, у більшості випадків, непомітною, роботою Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів.

Я не думаю, що сьогодні з-поміж членів УАВК знайдеться хоча б одна людина, яка, звернувшись зі своєю проблемою в Асоціацію, не отримала б консультацію, пораду, необхідну підтримку чи пряму, в тому числі й фінансову, допомогу, як це було у минулому році з колишнім директором видавництва "Техніка" Юрієм Кострицею. Від його імені хочу щиро подякувати тим, хто долучився до цієї підтримки своїми коштами.

А загалом, за великим рахунком, як і в попередні роки, Асоціація протягом 2009 року залишалася і надалі залишається острівцем стабільності й надії у нашому розбурханому політично-економічному морі.

Сподіваємося, що ви у своїх виступах доповните цей звіт, вкажете на ті проблеми й недоліки, які бачите в роботі Правління, і вони у вигляді пропозицій та заходів увійдуть до дуже насиченого проекту плану роботи на 2010 рік.

Бажаю вам сил і здоров'я, бо вони, судячи з усього, в нинішньому році ой як знадобляться.

Дякую за увагу!

УДК 655.254.22

Основні етапи композиційного редагування

Процес редагування, як свідчить практика і доводять дослідники, має стільки складових і варіацій, що надати йому усталену, а головне — вичерпну форму визначення вбачається доволі складно. Адже редагування передбачає чималу кількість основ поділу і, відповідно, класифікаторів.

Саме через це конче важливо зосередитись на проблемах композиційного редагування. Мотивація полягає у пріоритеті власне конструктивних технологій побудови тексту, усвідомлення статусу яких робить багато у чому вразливими з точки зору встановлення причинно-наслідкових зв'язків інші види редагування. Зрозуміло, що предметом композиційного редагування є система організації літературного матеріалу. Проте останнім часом у фаховій літературі питання композиційного редагування трасформуються у проблеми комплектації композиції видання чи оцінки основних складових видавничого оригінал-макета. У цьому контексті доволі показовою є тенденція до переосмислення поняття "апарат" саме в контексті структури книги. Модель поділу видання на головні частини (службова, вступна, основна, заключна), запропонована М. Тимошиком як альтернатива "апаратному" принципу класифікації А. Мільчина та Л. Чельцової [1, с. 53] вбачається дискусійною [2, с. 71—86]. Про продуктивність еволюції думки у пошуках істини свідчить й часткове повернення поняття "апарат видання" як синонім до "службової частини" трохи згодом [3, с. 123]. Природно, що суперечки навколо окремих концептів видавничої справи не варто обминати. Адже це свідчення розвитку теорії та практики редакційного процесу. Водночас впадає в око небажана, на наш погляд, тенденція до утворення інформаційних лакун саме в царині композиційного редагування на рівні навчальної літератури. На жаль, триває процес переважання форми над змістом, назви над сутністю, насичений амбітною змагальністю освітянського "регіоналізму" та корегуванням навчальних програм, виходячи не з практичних потреб фахової освіти, а можливостей кафедри та інтересів викладацького складу.

Такий стан речей негативно впливає на процеси адаптації до навчальних програм проблеми висвітлення композиційного редагування. Змушені констатувати: поки що в цій справі переважає номінаційна (називна) функція. Постає питання: які професійні навички можна передати студентові за допомогою таких теоретично-умовних класифікаторів композиції, як проблемно-тематичний, жанровий, хронологічний, жанрово-хронологічний [4, с. 53].

Отже очевидною є потреба розставити крапки над "і" у простий спосіб — почати із практичного аналізу плану-проспекту. Адже запланована композиція моделює текст. Власне в авторському оригіналі міститься предмет композиційного редагування і в остаточному підсумку — структури книги. У цьому контексті, на нашу думку, важко розібратися з видами та вадами композиції, якщо саме поняття "композиція" не визначене [5, 153—154]. Власне "білих плям" у цьому напрямі не існує. Проте очевидні і багато кому зрозумілі речі ризикують перетворитися на таємницю у разі, якщо фахівці нехтуватимуть правилами наступності знань, і нинішні студенти не знатимуть основи навчальної школи Свінцова — Феллера в частині композиційного редагування. Щоправда, її витоки покладені в основу окремих спецкурсів.

© *Ганжуров Ю., 2010*

Їхня основна ознака — хрестоматійність у підходах до оцінки якості композиції [6, с. 58—61]. В узагальненому вигляді можна визначити кілька етапів композиційного редагування.

Перший полягає у редакторському аналізі плану-проекту майбутнього авторського оригіналу. Загальновідомі правила логічного поділу понять мають стати основою оцінки якості першого формату композиції. Фахівці вважають зазначену структуру рубрикаційною. З таким концептом можна погодитися із певними застереженнями. Адже будь-яка рубрика має бути інформаційно забезпечена. В іншому разі їхній поділ у родово-видовій підпорядкованості неможливий. Оскільки план-проект має складати автор, то ця обставина перебуває в його компетенції. Таким чином ми виходимо на другий етап композиційного редагування, який полягає в комунікативному оформленні плану-проспекту. Йдеться про визначення заголовків. Фахівці дають чимало їх класифікаторів за інформаційною ознакою. Усталених схем не існує, та, власне, їх важко уявити у творчому процесі, що має високу питому вагу понятійних імпровізацій. Головне — за допомогою заголовків, що розкривають потенційний зміст рубрик, дати вичерпну відповідь на запитання "про що йтиметься в авторському оригіналі?", що перебуває на стадії створення. На третьому етапі відбувається порівняльний аналіз плану-проспекту з авторським оригіналом. На цій стадії можлива трансформація заголовків, пов'язана зі зміною комунікативних функцій рубрик від інформаційних (за відсутності тексту в плані-проспекті) до контактних (при наявності авторського тексту).

Також важливим є питання співвідношення інформативності рубрики із власне оригіналом. Майже неминучими стають питання упорядкування фактичного матеріалу щодо його повноти, доцільності й достовірності. Саме робота редактора над фактичним матеріалом у визначених напрямах становить зміст завершального етапу композиційного редагування. Результативність його часто формує заключну частину композиції видання. Адже в авторському оригіналі цієї частини може не бути в принципі. Композиційне редагування уможливлює здійснення своєрідного вичленування окремих фрагментів тексту із основного тексту в заключну (допоміжну) частину книги. Фахове опрацювання, приміром, посторінкової бібліографії, реалізація ідеї створення коментарів, покажчиків тощо, покликаних до життя самим характером, текстологічними особливостями авторських оригіналів, завершають функціонально складний процес композиційного редагування. Писати про ці речі доводиться також й через те, що сучасні поєднання теоретичних розвідок й практичних здобутків у царині редакторської оцінки та опрацювання композиції на рівні "план-проспект — авторський оригінал — видавничий оригінал-макет" помітно ускладнюють навчальний процес і мають бути конкретизовані. При цьому особливу увагу варто звернути на:

- питання композиційного редагування, які є предметом наукових дискусій і не набули однозначних ознак тлумачення, не можуть становити зміст навчальної літератури;
- в основу теорії та практики редагування доцільно покласти принцип технологічної послідовності складових композиційного редагування;
- важливо забезпечити інформаційний баланс висвітлення аналізу композиції твору в трикутнику "план-проспект — авторський оригінал — видавничий оригінал-макет".

Таким чином, проблема редакторського аналізу композиції як комунікативного процесу залишається актуальною. Адже структура книги є базисною категорією у видавничій справі. Як свідчить практика, саме якість композиції виступає гарантом успішної реалізації видавничих проектів як за функціональним призначенням, так і за читацькою адресою.

Список використаної літератури

1. *Мильчин А.* Справочник издателя и автора: редакционно-издательское оформление издания / А. Мильчин, Л. Чельцова. — М. : Олимп : АСТ, 1999. — 688 с.
2. *Тимошик М.* Видавнича справа та редагування / Микола Тимошик. — К : Наша культура і наука : Ін Юре, 2004. —224 с.
3. *Тимошик М.* Книга для автора, редактора, видавця : практ. посіб. / Микола Тимошик. — 2-ге вид., стер. — К.: Наша культура і наука, 2006. — 560 с.
4. *Редактирование* отдельных видов литературы / под ред. Н. М. Сикорского. — М. : Книга, 1987. — 396 с.
5. *Партико З. В.* Загальне редагування: нормативні основи : навч. посіб. — Львів: Афіша, 2001. — 416 с.
6. *Капелюшний А. О.* Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. — Львів : ПАІС, 2005. — 304 с.
7. *Книга* для авторов: Как создать и издать книгу лучше, быстрее, дешевле / редактор-составитель О. И. Слуцкий. — М. : Дашкова К, 2001. — 384 с.

Юрій Ганжуров,
доктор політичних наук, професор кафедри видавничої справи та редагування ВПІ НТУУ "КПІ"

УДК 025.17:001(051)

Показатели качества научного журнала

Иван Котляров,
кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и маркетинга в печатном деле Северо-Западного института печати Санкт-Петербургского государственного университета технологии и дизайна

В статье выполнен анализ методики оценки качества научного журнала, используемой Всероссийской аттестационной комиссией Российской Федерации и предложенной Национальной библиотекой Украины им. В. И. Вернадского методики расчета индекса интегрированности журнала в систему научных коммуникаций. Показано, что эти методики обладают недостатками, существенно снижающими их эффективность.

Ключевые слова: *качество научного журнала, индекс научного качества журнала, плата за публикацию.*

The article contains an analysis of the method of evaluation of scientific journals used by the All-Russian Committee of Certification as well as an analysis of the index of integration of scientific journal in the system of scientific communications, proposed by the Vernadsky National Library of Ukraine. It is shown that these methods have important problems that substantially diminish their effectiveness.

Key words: *quality of scientific journal, index of journal's scientific quality, publication fee.*

© *Котляров И., 2010*